

Briselē, 1.10.2015.
COM(2015) 480 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 1005/2008, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 1005/2008, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju

1. IEVADS

Nelegāla, neregistrēta un neregulēta (NNN) zveja noplicina zivju krājumus, iznīcina jūras dzīvotnes, apdraud pārtikas pietiekamību, kropļo konkurenci, godīgus zvejniekus nostāda neizdevīgā stāvoklī un novājina piekrastes sabiedrību, sevišķi jaunattīstības valstīs. NNN zveja nopietni apdraud zivju krājumu vidi un var novest pie zvejniecību sabrukuma. Pēc aplēsēm NNN zvejas kopējā vērtība ir vismaz 10 miljardi EUR gadā¹. Gadā nelikumīgi tiek nozvejoti 11–26 miljoni tonnu zivju, kas atbilst vismaz 15 % no pasaules nozvejas. Tā tiek zaudēti ievērojami resursi, ienākumi, uzturs un iztikas līdzekļi. Tas rada nopietnas problēmas cilvēktiesību un drošības jomā, jūras satiksmes drošībai un saimnieciskajai darbībai un tirdzniecībai — gan jūrā, gan krastā.

Dažu valstu nespēja izpildīt savus starptautiskos pienākumus, ko tām karoga valsts statusā uzliek starptautiskās tiesības, ir likusi starptautiskajai sabiedrībai meklēt novatoriskus risinājumus cīņai ar NNN zveju. Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (*FAO*) pieņemtie 1995. gada Atbildīgas zivsaimniecības rīcības kodekss un 2001. gada Starptautiskais nelegālās, neregistrētās un neregulētās zvejas aizkavēšanas, novēršanas un izskausanas rīcības plāns (*IPOA*) iezvanīja jaunu laikmetu starptautiskajos centienos panākt jūras resursu ilgtspēju. Šie juridiski nesaistošie dokumenti kopsakarā ar starptautiskajiem zvejniecības tiesību aktiem, it īpaši ANO 1982. gada Jūras tiesību konvenciju (*UNCLOS*) un 1995. gada ANO Nolīgumu par zivju krājumiem (*UNFSA*), izveidoja pamatu un rīkus cīņai ar NNN zveju. Saskaņā ar šiem noteikumiem visām valstīm ir pienākums noteikt attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu jūras resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, un sadarboties, lai to panāktu. Bez tam 2009. gadā *FAO* pieņēma Nolīgumu par ostas valsts pasākumiem, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju (*PSMA*). Nolīguma mērķis ir ar saskaņotiem pasākumiem nodrošināt padziļinātu daudzpusēju sadarbību cīņā ar NNN zveju un apturēt NNN zvejas produktu ieplūšanu tirgos. Arī reģionālās zvejniecības pārvaldības organizācijas (*RZPO*) ir noteikušas pasākumus cīņai ar NNN zveju, kā nozvejas dokumentēšanas sistēmas², karoga valsts pienākumu paplašināšana un NNN zvejas kuģu saraksti³.

Arī ANO savos ilgtspējīgas attīstības mērķos ir atzinusi, ka cīņai ar NNN zveju ir liela nozīme kā vienam no risinājumiem jautājumiem pie mērķa ilgtspējīgas attīstības vajadzībām saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un jūras resursus⁴.

¹ Agnew et al. (2009) *PLoS ONE* 4(2): e4570.

² Par RZPO nozvejas dokumentēšanas sistēmām sk. Komisijas Regulas (EK) Nr. 1010/2009 (OV L 280, 27.10.2009., 1. lpp.) V pielikumu par RZPO pieņemtajām nozvejas dokumentēšanas sistēmām, kas atzītas par atbilstošām NNN zvejas regulas prasībām.

³ Par RZPO NNN zvejas kuģu sarakstiem sk. Komisijas Regulas (ES) Nr. 468/2010, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2015/1296, OV L 199, 29.7.2015., 12. lpp., pielikuma B daļu.

⁴ Sk. *Goal 14.4* <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgsproposal.html>.

Eiropas Savienība (ES) ir *UNCLOS*, *UNSCFA* un *PSMA* līgumslēdzēja puse, kā arī locekle vai sadarbības partnere, kas nav locekle, sešās tunzivju RZPO⁵ un 11 citu zivju RZPO⁶.

Ņemot vērā NNN zvejas problēmas apmērus un risināšanas neatliekamību, ES nolēma pastiprināt darbību un pieņemt papildu pasākumus, kas izriet no jau esošā starptautiskā regulējuma. 2008. gadā Padome pieņēma Regulu (EK) Nr. 1005/2008, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju ("NNN zvejas regula")⁷; tā stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī. Komisija 2009. gadā pieņēma NNN zvejas regulas īstenošanas noteikumus⁸.

NNN zvejas regula atspoguļo ikvienas valsts – tiklab dalībvalsts, kā trešas valsts – pienākumu izpildīt savas starptautiskās saistības karoga valsts, ostas valsts, piekrastes valsts vai tirgus valsts statusā. Tā ir pārredzams un nediskriminējošs tiesību akts, kas attiecas uz visiem kuģiem, kuri iesaistīti ES tirgum domātā zvejas resursu komerciālā izmantošanā, un katru ES dalībvalsts piederīgo, kas iesaistīts zvejas darbībās ar jebkuras valsts karogu. NNN zvejas regula tiecas aizkavēt, novērst un izskaust NNN zvejas produktu tirdzniecību ES.

Lai sasniegtu šos mērķus, ES ir izstrādājusi vairākus rīkus, kas uzlabo izsekojamību un atvieglo saziņu un sadarbību starp ES, dalībvalstīm un trešām valstīm, kā arī RZPO. To vidū ir ES nozvejas sertifikācijas sistēma, dalībvalstu savstarpējas palīdzības sistēma, sadarbība ar trešām valstīm un NNN zvejas kuģu sarakstu veidošana.

Vēršamās pret NNN zveju gan ES iekšienē, gan ārpus tās, ES aizsargā resursus, kas nepieciešami cilvēku iztikas pelnīšanai, veicina likumīgas zvejniecības attīstību un rada vienlīdzīgākas konkurences apstākļus. Tās nolūks ir paaugstināt zvejniecības pārvaldības standartus gan trešās valstīs, gan dalībvalstīs.

Papildus NNN zvejas apkarošanas politikai ES ir izstrādājusi un īstenojusi politiku, kas attiecas arī uz citu dabas resursu, kā koksnes⁹ un savvaļas floras un faunas¹⁰, ilgtspējīgu apsaimniekošanu.

NNN zvejas regulas 55. pantā noteikts dalībvalstu pienākums ziņot Komisijai par tās piemērošanu. Pamatojoties uz šiem ziņojumiem un saviem novērojumiem, Komisijai ir jāziņo Padomei un Eiropas Parlamentam.

Piecus gadus pēc NNN zvejas regulas stāšanās spēkā ir manāmi taustāmi rezultāti. Šajā paziņojumā īsi iepazīstinām ar galvenajiem NNN zvejas regulas¹¹ sasniegumiem. Sīkāka statistiskā informācija par regulas īstenošanu dalībvalstīs tādos aspektos kā izkraušanas un pārkraušanas citā kuģī inspekcijas un kontrole, skaitliskas ziņas par nozvejas sertifikātiem, imports, eksports un reeksports, kā arī informācijas tehnoloģijas (IT) sistēmu izmantošana,

⁵ Sarakstu sīkāk sk. http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_en.htm.

⁶ Sarakstu sīkāk sk. http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_en.htm.

⁷ OV L 286, 29.10.2008., 1. lpp.

⁸ Komisijas Regula (EK) Nr. 1010/2009, OV L 280, 27.10.2009., 1. lpp.

⁹ Sk. Meža tiesību aktu ieviešanas, pārvaldības un tirdzniecības (*FLEGT*) rīcības plānu (<http://www.euflegt.efi.int/flegt-action-plan>).

¹⁰ Sk. ES darbu cīņā pret savvaļas augu un dzīvnieku nelikumīgu tirdzniecību, kas aprakstīts Komisijas paziņojumā Padomei un Eiropas Parlamentam par ES pieeju savvaļas dzīvnieku un augu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanai (COM(2014) 64 *final*, 7.2.2014.) un Komisijas dienestu darba dokumentā – kopsavilkumā par atbildēm uz apspriešanos ar ieinteresētām personām par ES pieeju savvaļas dzīvnieku un augu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanai (SWD (2014) 347 *final*, 26.11.2014.).

¹¹ Detalizēti noteikumi par NNN zvejas apkarošanu, tostarp juridiski dokumenti, paskaidrojumi un preses materiāli atrodami http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/index_en.htm.

sankciju piemērošana, sadarbība, apmācība un izpratnes veidošana ir atrodama pētījumā par pašreizējo stāvokli NNN zvejas regulas piemērošanā un īstenošanā¹².

2. NNN ZVEJAS REGULA — GALVENIE SASNIEGUMI

Pēdējos gados NNN zvejas apkarošana ir bijusi viena no ES politiskajām prioritātēm. ES cīņā pret NNN zveju ir 4 savstarpēji saistītās galvenās darbības jomas: sadarbība ar dalībvalstīm, sadarbība ar trešām valstīm, aizdomās turamo NNN kuģu izmeklēšana un sadarbība ar pārējo pasauli un ieinteresētajām personām. Visās šajās jomās ES galvenokārt cenšas ar strukturālu reformu radīt pozitīvu pārmaiņu vidi un valstu, uzņēmumu vai privātpersonu identificēšanu izmanto par galēju līdzekli.

2.1. SADARBĪBA AR DALĪBVALSTĪM

➤ Dalībvalstis un to karoga valsts pienākumi

Reizē ar NNN regulu stājās spēkā divi citi svarīgi ES tiesību akti: Kontroles regula¹³ un Zvejas atļauju regula¹⁴. To rezultātā tika pamatīgi reformēta ES kontroles sistēma, nodrošinot, ka tiek vienādi kontrolēti ES kuģi, kuri darbojas ES ūdeņos, un ES kuģi, kuri darbojas trešo valstu ūdeņos. Komisija iegulda lielu darbu visu trīs regulu īstenošanā, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis izpilda savus karoga valsts pienākumus tāpat, kā tas tiek prasīts no trešām valstīm.

➤ Dalībvalstis un to ostas valsts pienākumi

NNN zvejas regula dod ES dalībvalstīm stabilu pamatu, uz kura īstenot ostas valsts pasākumus, lai samazinātu iespēju NNN zvejas produktus izkraut tieši ES. Saskaņā ar NNN zvejas regulu trešo valstu kuģiem ir pieejamas tikai apstiprinātas ostas un ir stingri nosacījumi, ar kuriem šie kuģi var šīs ostas izmantot. 2012. un 2013. gadā ES dalībvalstis savās ostās inspicēja gandrīz 1500 zvejas kuģu. Šajās inspekcijās atklāja virkni pārkāpumu, kas saistīti, piemēram, ar kļūdām izkraušanas deklarācijās, nepatiesām ziņām kuģa žurnālā un ostas valsts pasākumu ignorēšanu, ieskaitot ieešanas paziņojuma nenosūtīšanu vai izkraušanu bez inspektora klātbūtnes.

Stingrā trešo valstu kuģu izkraušanas un pārkraušanas citos kuģos darbību pārbaude ES ostās ir daudz ko mainījusi. Spilgts piemērs ir Laspalmasas osta, kur Spānijas iestāžu stingrie no augsta riska zvejniecībā Rietumāfrikā nākošo zvejas produktu kontroles pasākumi ir devuši izkrauto NNN zvejas produktu apjoma ievērojamu kritumu.

➤ Dalībvalstis un to tirgus valsts pienākumi

NNN zvejas regula dod dalībvalstīm importa kontroles instrumentus, kas tām ļauj uzraudzīt tirdzniecības plūsmu no zvejas darbībām ārpus ES ūdeņiem uz ES. Izmantojot no nozvejas sertifikātiem iegūtās ziņas un tirdzniecības informāciju un daloties tajās, dalībvalstu iestādes ir uzlabojušas importa verifikāciju. Šīs ziņas nodrošina stingru pamatu efektīvai riska analīzei, kas ļauj iestādēm novērtēt, piemēram, vai konkrētam importa modelim ir jēga zivsaimniecības perspektīvā. Efektīva riska analīze ir būtiska, ņemot vērā zvejas produktu importa apmērus:

¹² http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/studies/iuu-regulation-application/index_en.htm.

¹³ OV L 309, 22.12.2009., 1. lpp.

¹⁴ OV C 113, 29.10.2008., 33. lpp.

2010.–2013. gadā dalībvalstis saņēma vairāk nekā 810 000 nozvejas sertifikātu un 108 000 apstrādes apliecinājumu un nosūtīja vairāk nekā 6400 verifikācijas pieprasījumu.

NNN zvejas regulas noteikumi ļauj importu atteikt, ja dalībvalstu veiktā verifikācija identificē sūtījumu, kura izcelsme ir NNN zvejas darbības. Kopš 2010. gada dalībvalstis ir atteikušas vairāk nekā 200 importa sūtījumu. Atteikuma iemesli var būt šādi: viltoti, nederīgi, kļūdaini vai nepilnīgi nozvejas sertifikāti; pārkāpti valsts vai RZPO saglabāšanas un pārvaldības pasākumi, arī kvotas; nelikumīga pārkraušana jūrā; tāda zvejas kuģa nozveja, kas nav iekļauts to kuģu sarakstā, kuriem atļauts darboties attiecīgajā RZPO apgabalā, vai par nozvejas sertifikāciju atbildīgās karoga valsts nesadarbošanās vai neatbilstoša rīcība.

Lai nodrošinātu efektīvu kontroli, dalībvalstīs ir attīstījusies sadarbība starp iestādēm, kuras ir iesaistītas robežkontrolē, piemēram, zivsaimniecības, sanitārajiem un muitas dienestiem, kam ir jāstrādā kopā, lai aizsargātu ES tirgu no NNN zvejas produktiem.

➤ **Dalībvalstu sadarbība**

NNN zvejas regula veicina dalībvalstu sadarbību cīņā ar NNN zvejas darbībām. Savstarpējās palīdzības sistēma ļauj dalībvalstīm citai citu brīdināt par aizdomīgiem darījumiem ar NNN zvejas produktiem, un Komisija to var izmantot brīdinājumu un informācijas nosūtīšanai visām dalībvalstīm. Kopš 2010. gada Komisija ir nosūtījusi vairāk nekā 160 savstarpējās palīdzības paziņojumu dalībvalstu iestādēm, lai tās vērstu kontroli un pārbaudes uz riska situācijām un pieprasītu izmeklēšanu par varbūtējām NNN zvejas darbībām. Dalībvalstis apmainās ar informāciju gadījumos, kad ir atteikti importa sūtījumi, un nosaka objektus zvejas kuģu, operatoru un importa darbību kontrolei. Piemēram, dalībvalstīm tika nosūtīti ziņojumi par Rietumāfrikā darbojošos trešu valstu zvejas kuģu neatbilstīgu rīcību. Rezultātā dažādas piekrastes valstis uzlika vairāk nekā 4,2 miljonu EUR sodus. Otrs konkrēts piemērs ir trešās valsts piešķirtās viltotās licences, kuru dēļ no attiecīgās trešās valsts tika piedzīta licenču maksa vairāk nekā 2 miljoni EUR.

2.2. SADARBĪBA AR TREŠĀM VALSTĪM

Starptautiskais tiesiskais regulējums nosaka, ka visām valstīm ir pienākums pieņemt attiecīgus pasākumus un sadarboties, lai nodrošinātu jūras resursu ilgtspējīgu pārvaldību. Karoga valsts un piekrastes valsts atbildības jēdziens ir pastāvīgi nostiprināts starptautiskajos zvejniecības tiesību aktos un šodien tiek uzskatīts par "pienācīgas rūpības" pienākumu, kas ir pienākums visiem spēkiem darīt visu iespējamo, lai novērstu NNN zveju, un pienākums noteikt vajadzīgos administratīvos un izpildes pasākumus, lai nodrošinātu, ka tās karoga zvejas kuģi, valstspiederīgie vai zvejas kuģi, kas darbojas tās ūdeņos, nav iesaistīti darbībās, kas pārkāpj piemērojamos jūras bioloģisko resursu saglabāšanas un apsaimniekošanas pasākumus, un pārkāpuma gadījumā sadarboties un apspriesties ar citām valstīm, lai veiktu izmeklēšanu un vajadzības gadījumā piemērotu sankcijas, kas ir pietiekamas, lai atturētu no pārkāpumiem un atņemtu pārkāpējiem visu ieguvumu no nelikumīgas darbības.

NNN zvejas regula ievieš rīkus un īsteno metodiku, kas nodrošina, ka visas valstis ievēro šos pienākumus attiecībā uz NNN zveju un zvejniecības pārvaldību. Ar karoga valsts paziņojumiem, nozvejas sertifikātiem un nesadarbīgu trešo valstu apzināšanu ES var efektīvi stiprināt cīņu ar NNN zveju, sadarbojoties ar trešām valstīm visā pasaulē.

Pasākumus, kas aizkavē, novērš un izskauž NNN zveju, ES izmanto par instrumentu, kas palīdz trešām valstīm risināt zvejniecības pārvaldības problēmas. Tā cenšas palīdzēt trešām valstīm, arī jaunattīstības valstīm, ar dialogu, sadarbību un tehnisko un attīstības palīdzību stiprināt savu politiku un rīkus, pietiekami preventīvi sodīt tos, kuri pārkāpj noteikumus, uzlabot jūras resursu

saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu un piedāvāt labākas iespējas zvejnieku kopienām un godīgiem operatoriem. Pēdējos gados Komisija spējusi palīdzēt vairākām trešām valstīm panākt būtiskas pārmaiņas zvejniecības politikā, piemēram, mainot savus tiesību aktus, palielinot spējas un uzlabojot uzraudzību, kontroli un pārraudzību. Šīs valstis ir ņēmušas reformas savās rokās un panākušas savas zvejniecības pārvaldības atbilstību pašreizējām starptautisko tiesību normām.

➤ **Jūras zvejniecības importa izsekojamības uzlabošana**

ES nozvejas sertifikācijas sistēma tika ieviesta ar mērķi uzlabot spēju izsekot visus Eiropas Savienībā tirgotos jūras zvejniecības produktus visā ražošanas ķēdē no zvejas tīkla līdz patērētāja galdam. Sertifikācijas sistēma veido pamatu sadarbībai ar trešām valstīm. Uz šo brīdi 91 trešā valsts ir darījusi zināmas savas kompetentās iestādes saskaņā ar NNN zvejas regulu un piemēro ES nozvejas sertifikācijas sistēmu eksportam uz ES¹⁵.

Izvērtēšanas procesā, kas attiecas uz trešām valstīm, Komisija sadarbībā ar Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru (*EFCA*) izlases veidā analizē nozvejas sertifikātus no trešām valstīm, lai noteiktu trūkumus un nepilnības to apstiprināšanas sistēmās. Pēc pieprasījuma tā var šīm trešām valstīm rīkot apmācību un spēju veidošanu, nodrošinot to nozvejas sertifikātu apstiprināšanas sistēmu pastāvīgu uzlabošanu¹⁶. Turklāt dažas trešās valstis ir ieviesušas mūsdienīgas IT sistēmas, lai veiktu kontrolpārbaudi datiem, kas vajadzīgi nozvejas sertifikātu apstiprināšanai, un dažas ir arī ieviesušas tirgus valsts pasākumus (piemēram, valsts nozvejas sertifikācijas sistēmas), ko iesaka *FAO IPOA*.

➤ **Zvejniecības pārvaldības stiprināšana dialogā**

ES politikas galvenais mērķis cīņā ar NNN zveju ir sadarbība ar trešām valstīm, lai veicinātu uzvedības maiņu un stiprinātu zvejniecības pārvaldību. Dialogs var sākties, kad izvērtēta trešās valsts līdzšinējā atbilstība karoga valsts, piekrastes valsts, ostas valsts vai tirgus valsts statusā un apņemšanās apkarot NNN zveju, pie tam ņemot vērā vispārējo valsts attīstības līmeni.

Līdz šim Komisija ir sākusi dialogu ar gandrīz 50 valstīm. Ar misijām un sanāksmēm dialoga procesā ir panāktas likumdošanas un pārvaldes reformas vairāk nekā 15 valstīs. Šādas sadarbības ar trešām valstīm taustāms rezultāts ir pārvaldības uzlabojumi, it īpaši: pārskatīti tiesību akti; pieņemti valsts rīcības plāni (*NPOA*) saskaņā ar *FAO IPOA-IUU*; pastiprināti sodi; uzlabota sadarbība, koordinācija un dažādu atbildīgo iestāžu mobilizēšanās un politiska apņemšanās cīnīties ar NNN zveju visaugstākajā līmenī. Dialoga process valstīm ir devis satvaru uzraudzības, kontroles un pārraudzības (*MCS*) stiprināšanai, uzlabojot zvejas darbību pārraudzību, ieskaitot kuģu satelītnovērošanas sistēmas (*VMS*) prasības valsts ūdeņu un tāljūras zvejas flotēm un inspekciju un kontroļu pastiprināšanu.

➤ **Iepriekšējā apzināšana ("dzeltenā kartīte")**

Gadījumos, kad dialogā ar trešo valsti nebija iespēts novērst konstatētos trūkumus, Komisija paziņoja trešajai valstij, ka tai draud noteikšana par cīņā ar nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju nesadarbīgu valsti (**iepriekšējās apzināšanas procedūra, 32. pants, t. s. "dzeltenā kartīte"**). Katrā no 18 līdz šim bijušajiem iepriekšējās apzināšanas gadījumiem Komisija lika

¹⁵Trešo valstu sarakstu, kuras ir darījušas zināmas kompetentās iestādes saskaņā ar NNN zvejas regulu, sk. http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/info/flag_state_notifications_en.pdf.

¹⁶Šādas darbības veic Filipīnas, Kirasao, Kaboverde, Gana, Papua-Jaungvineja, Zālamana Salas un Koreja.

priekšā valstij individualizētus pasākumus konstatēto trūkumu novēršanai noteiktā termiņā. Šī procedūra rada satvaru sadarbībai zvejniecības pārvaldības uzlabošanā.

Komisijas darbs — iepriekšēja apzināšana, identificēšana, iepriekšēji apzinātas valsts statusa atcelšana un svīturošana no saraksta — pirmām kārtām balstās uz trešo valstu veikto pasākumu izpēti tādos gadījumos kā NNN zvejas darbības, ko veikušas attiecīgās valsts karoga kuģi, NNN zvejas darbības attiecīgās valsts ūdeņos, tirgus darbības (pārveidošana un eksports), ostas darbības, novērtējums par atbilstību starptautiskiem nolīgumiem un ieteikuma tiesību instrumentiem, ieskaitot novērtējumu par atbilstību RZPO pasākumiem, izpildes instrumenti (ieskaitot tiesiskā un administratīvā regulējuma izmeklēšanu) un katrā gadījumā īpaša reaģēšana uz NNN gadījumiem (ieskaitot preventīvo darbību pietiekamību) un jaunattīstības valsts statuss.

2012. gada novembrī tika sāktas **iepriekšējas apzināšanas procedūras** ar Belizu, Kambodžu, Fidži, Gvineju, Panamu, Šrilanku, Togo un Vanuatu¹⁷; 2013. gada novembrī — ar Kirasao, Ganu un Koreju¹⁸; 2014. gada jūnijā — ar Filipīnām un Papuu-Jaungvineju¹⁹; 2014. gada decembrī — ar Zālamana Salām, Tuvalu, Sentkitsu un Nevisu un Sentvinsentu un Grenadīnām²⁰, un 2015. gada aprīlī — ar Taizemi²¹.

Iepriekšēji apzinātajām valstīm, kuras uzrādīja ierosinātajiem pasākumiem atbilstošu virzību, tika dots papildu laiks, cik un kā tas bija vajadzīgs reformu pabeigšanai. 2013. gada jūlijā Komisija pagarināja iepriekšējas apzināšanas valsts statusu Fidži, Panamai, Šrilankai, Togo un Vanuatu, pamatojoties uz līdz tam panākto progresu, lai dotu pietiekamu laiku pieņemt pārskatīto tiesisko regulējumu un izveidot zvejniecības kontroles spējas saskaņā ar starptautiskajām prasībām. Tādu pašu pagarinājumu piešķīra Ganai, Kirasao un Korejai 2014. gada jūlijā, Filipīnām un Papuai-Jaungvinejai — 2015. gada februārī, un Ganai un Kirasao — 2015. gada martā.

➤ **Identificēšana ("sarkanā kartīte")**

Gadījumos, kad iepriekšēji apzinātā valsts nespēja atrisināt NNN zvejas problēmas saskaņā ar starptautiskajām saistībām, Komisija identificēja to par cīņā ar NNN zveju nesadarbīgu valsti (**identificēšanas procedūra, 31. pants, t. s. "sarkanā kartīte"**) un lika priekšā Padomei to valsti iekļaut nesadarbīgo trešo valstu sarakstā (**iekļaušana sarakstā, 33. pants**). Identificēšana un sekojoša iekļaušana sarakstā ir par pamatu tirdzniecības politikas pasākumiem, tostarp aizliegumam importēt zvejas produktus no nesadarbīgajām trešām valstīm ES un aizliegumam ES kuģiem darboties nesadarbīgo valstu ūdeņos.

Identificēšanas procedūras tika uzsāktas 2013. gada novembrī ar Belizu, Kambodžu un Gvineju²² un 2014. gada oktobrī ar Šrilanku²³. **Sarakstā iekļaušanas procedūras**, kas ir pamats Padomes lēmumiem valstis iekļaut nesadarbīgo valstu sarakstā, pabeidza 2014. gada martā ar Belizu, Kambodžu un Gvineju²⁴ un 2015. gada janvārī ar Šrilanku²⁵.

Identificēšanas procedūras sekas ir **18. panta 1. punkta g) apakšpunkta** noteikumu īstenošana, proti, dalībvalstis atsaka tādu identificētās trešās valsts zvejas produktu importu, kuru nozvejas

¹⁷ OV C 354, 17.11.2012., 1. lpp.

¹⁸ OV C 346, 27.11.2013., 26. lpp.

¹⁹ OV L 185, 17.6.2014., 2. un 17. lpp.

²⁰ OV C 447, 13.12.2014., 6., 16. un 13. lpp., OV 453, 17.12.2014., 5. lpp.

²¹ OV C 142, 29.4.2015., 7. lpp.

²² OV C 346, 27.11.2013., 2. lpp.

²³ OV L 297, 15.10.2014., 13. lpp.

²⁴ OV L 91, 27.3.2014., 43. lpp.

²⁵ OV L 33, 10.2.2015., 15. lpp.

sertifikāti apstiprināti pēc Komisijas īstenošanas lēmuma spēkā stāšanās. Sarakstā iekļaušanas procedūras sekas no dienas, kad stājas spēkā Padomes īstenošanas lēmums, ir tirdzniecības pasākumi, kas noteikti **38. pantā**, piemēram, aizliegums importēt, nozvejas sertifikātu nepieņemšana, aizliegums iegādāties zvejas kuģus; aizliegums ņemt zem sava karoga ES zvejas kuģus; fraktēšanas nolīgumu neslēgšana; aizliegums eksportēt ES zvejas kuģus; aizliegums slēgt privātus tirdzniecības nolīgumus ar ES valstu valstspiederīgajiem; aizliegums veikt kopīgas zvejas darbības ar ES; iespējama pastāvīgo divpusējo zvejniecības nolīgumu vai partnerību denonsēšana; un/vai sarunu par divpusēju zivsaimniecības nolīgumu un partnerību noslēgšanu neturpināšana.

➤ **Iepriekšējas apzināšanas rezultātu atcelšana un svītrosana no saraksta ("zaļā kartīte")**

Dialoga process turpinās visos procedūras posmos. Ja iepriekšēji apzinātas, identificētas vai sarakstā iekļautas valstis bija veikušas konkrētus pasākumus, lai panāktu ilglaicīgus uzlabojumus cīņā pret NNN zveju, Komisija atcēla iepriekšēji apzinātas valsts statusu vai lika priekšā Padomei valsti svītrot no saraksta, atkarībā no procedūras posma (t. s. "zaļā kartīte").

2014. gada oktobrī Komisija atcēla iepriekšēji apzinātas valsts statusu Fidži, Panamai, Togo un Vanuatu pēc strukturālām reformām zvejniecības pārvaldībā un drošām reformu efektīvas īstenošanas garantijām²⁶. 2014. gada decembrī Padome no nesadarbīgo valstu saraksta izņēma Belizu, ņemot vērā tās zvejniecības pārvaldības sistēmas pārveidi un konkrētu pasākumu ieviešanu cīņai pret NNN zveju²⁷. 2015. gada aprīlī Komisija atcēla iepriekšēji apzinātas valsts statusu Korejai un Filipīnām pēc strukturālām reformām zvejniecības pārvaldībā un drošām reformu efektīvas īstenošanas garantijām²⁸.

➤ **Atbalsts trešām valstīm**

Lai panāktu noturīgas pārmaiņas, bieži nepieciešama apmācība un spēju veidošana.

NNN zvejas dialoga process nodrošina satvaru tādai spēju veidošanai, un Komisija sadarbībā ar Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru (*EFCA*) ir rīkojusi individualizētas spēju veidošanas mācības jautājumos par nozvejas sertifikācijas un uzraudzības, kontroles un pārraudzības (*MSC*) rīkiem un politiku dažām trešām valstīm, atsaucoties uz konkrētiem pieprasījumiem. NNN zvejas īpašās mācības papildina Komisijas un *EFCA* veiktās spēju veidošanas darbības ar trešām valstīm un starptautiskām zvejniecības organizācijām, ieskaitot RZPO, KZP ietvaros. To vidū ir nozares atbalsta izmantošana saskaņā ar ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumiem (*SFPA*) starp ES un trešām valstīm, lai stiprinātu *MSC* spējas un uzlabotu *SFPA* partnervalsts zvejniecības pārvaldību²⁹.

Līdztekus daudziem tehniskās palīdzības gadījumiem trešo valstu konkrētu darbību finansēšanai tehnisko palīdzību no ES ir saņēmušas vairāk nekā 55 jaunattīstības valstis, izmantojot divas programmas: 30 miljonu EUR programma *ACP FISH II* Āfrikas, Karību jūras un Klusā okeāna (ĀKK) valstīm un 2 miljonu EUR Vides un ilgtspējīgas dabas resursu, tostarp enerģijas, pārvaldības programma (*ENRTP*). Šo programmu mērķu vidū ir ilgtspējīga un taisnīga zvejniecības pārvaldība attiecīgajos reģionos. NNN zvejas apkarošanai ir būtiska vieta vairākos

²⁶ OV C 364, 15.10.2014., 2. lpp.

²⁷ OV L 360, 17.12.2014., 53. lpp.

²⁸ OV C 142, 29.4.2015., 5. lpp., OV 142, 29.4.2015., 6. lpp.

²⁹ Par divpusējiem nolīgumiem ar valstīm, kas nav ES dalībvalstis, un summām, kas rezervētas zivsaimniecības politikas attīstībai, sk.

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements/index_en.htm.

jaunos finansēšanas priekšlikumos, kas ir svarīgi programmām, kuras risina pārtikas pietiekamības vai jūras drošības problēmas. ES darbību mērķis ir radīt holistisku starpnozaru pieeju, kas risinātu visas ar jūrlietām saistītās problēmas: NNN zveja, pārtikas pietiekamība, pirātisms un bruņota laupīšana jūrā, starptautiski organizētā noziedzība un terorisms, nelikumīga tirdzniecība, cilvēku tirdzniecība, migrantu kontrabanda, ieroču un narkotiku kontrabanda, aizsargājamo savvaļas augu un dzīvnieku kontrabanda un citas nelikumības jūrā.

2.3. IESPĒJAMAS KUĢA NNN ZVEJAS IZMEKLĒŠANA

Kopš 2010. gada Komisija ir izmeklējusi vairāk nekā 200 lietu par NNN zveju, ko varētu būt piekopusi kuģi no 27 valstīm. Izmeklēšana balstījusi uz informāciju, ko Komisijas savākusi vai saņēmusi no dalībvalstīm, trešām valstīm un ieinteresētajām personām. Izmeklēšanas rezultātā astoņas karoga valstis (Beliza, Brazīlija, Komoru Salas, Lietuva, Panama, Gvineja, Dienvidkoreja un Spānija) un četras piekrastes valstis (Libērija, Gvineja, Sjerraleone un Gvineja-Bisava) vairāk nekā 50 kuģiem ir piemērojušas vairāk nekā 8 miljonu EUR sankcijas naudas sodu un maksu veidā. Tā kā rezultātā sankcijas uzlika karoga valsts, piekrastes valsts vai abas, līdz šim nav vajadzējis kuģus iekļaut ES sarakstā saskaņā ar **27. panta 1. punktu**. Vienlaikus Komisija ir mudinājusi attiecīgās karoga valstis sākt pārvaldes un likumdošanas reformas, kas stiprinātu to zvejas flotes darbību kontroli.

Izmeklēšana galvenokārt veikta apgabalos, kur NNN zveja visvairāk izplatīta un vissmagāk iespaido ne tikai jūras resursus, bet arī vietējās sabiedrības iztikas avotus. Darbs koncentrējās uz lietām ar taustāmu ES dimensiju: kuģiem, kas saistīti ar eksportu uz ES, un kuģiem, kurus kontrolē ES kuģniecības vai kuri ir ES dalībvalsts karoga kuģi.

Astoņas RZPO atsevišķi vai kopīgi veido to kuģu sarakstus, kuri piekerti piekopjam vai atbalstām NNN zveju attiecīgo konvenciju apgabalos. Šie saraksti ir svarīgi rīki karoga valsts un ostas valsts kontrolei, jo inspektori tos var izmantot par informāciju ostas darbību un nozvejas sertifikācijas riska analīzei. Katru gadu saskaņā ar NNN zvejas regulu ES visus šos sarakstus pārnes vienotā ES NNN zvejas kuģu sarakstā³⁰ saskaņā ar **30. pantu**.

Zvejas kuģiem, kuri iekļauti ES NNN kuģu sarakstā, neļauj zvejot dalībvalstu ūdeņos, nepiešķir atļaujas un tos nefraktē dalībvalstīs, neielaiž ES ostās, tiem nepiegādā provīziju, neļauj iepildīt degvielu un mainīt komandu, veikt nekādas darbības ar ES dalībvalsts karoga zvejas kuģiem, importēt zvejas produktus uz ES, izdot nozvejas sertifikātus vai eksportēt vai reeksportēt zvejas produktus no ES.

3. SADARBĪBA AR PĀRĒJO PASAULI UN IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM

3.1. SADARBĪBA AR PĀRĒJO PASAULI

Cīņu ar NNN zveju nav iespējams izcīnīt vienā pašā ES — lai paātrinātu pārmaiņas visā pasaulē, būtiska ir sadarbība ar citām pasaules daļām. ES parakstīja kopīgus paziņojumus par NNN zvejas apkarošanu ar ASV 2011. gada septembrī un ar Japānu 2012. gada jūlijā. ES labprāt sadarbojas ar NNN zveju saistītos jautājumos ar ikkatru valsti, kam dārgas tās pašas vērtības — zvejas resursu saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana.

³⁰ OV L 199, 29.7.2015., 12.–20. lpp.

Komisija augsti vērtē *FAO* panākumus zvejas kuģu, refrižeratorkuģu un apgādes kuģu pasaules reģistra izveidē. Šās iniciatīvas mērķis ir padarīt pieejamu informāciju par kuģu identifikāciju un citus attiecīgus datus, lai būtu iespējams datus ticami un ātri salīdzināt ar citiem avotiem. Komisija atbalsta konsultēšanos ar *FAO* ekspertiem par nozvejas dokumentāciju. Tā atbalsta *IMO* numuru izmantošanu kuģiem, kuru tilpība ir 100 BRT vai vairāk, un atzinīgi vērtē to, ka *FAO* Zivsaimniecības komiteja (*COFI*) nesēn atbalstījusi brīvprātīgi piemērojamās *FAO* Vadlīnijas par karoga valsts darbību.

Komisija cieši sadarbojas ar Interpolu. 2013. gadā Komisija kļuva par novērotāju Zvejniecības noziegumu apkarošanas darba grupā, kas izveidota Interpola Vides noziegumu apkarošanas programmas paspārnē. Kopā ar dalībvalstīm Komisija atbalsta Interpola projektu *SCALE* — globālu iniciatīvu zvejniecības noziegumu atklāšanai, novēršanai un apkarošanai.

3.2. SADARBĪBA AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM

Cīņā ar NNN zveju tikpat svarīga kā sadarbība ar citām pasaules daļām ir visu attiecīgo ieinteresēto personu iesaistīšana.

NVO ir būtiska loma cīņā ar NNN zveju: tās konstatē un reģistrē nelikumīgas zvejas darbības, mudina lēmumu pieņēmējus visā pasaulē jautājumu par NNN zveju iekļaut politikas dienaskārtībā un darbā ar sabiedrību uzlabo informētību par NNN zvejas izraisīto problēmu svarīgumu. NVO bieži ir sagādājušas pamatotus pierādījumus par NNN zvejas darbībām, kurus Komisija varēja izmantot izmeklēšanā.

Svarīga ir sadarbība ar rūpniecību, jo tā ir NNN zvejas regulas īstenošanas pirmajās rindās. Tagad rūpniecība pievērš lielāku uzmanību visiem piegādes ķēdes posmiem, lai nodrošinātu, ka ES nonāk tikai likumīgas zvejas produkti. Likumīgie piegādātāji no politikas maiņas ir guvuši labumu, bet nelikumīgi darbojušies ir zaudējuši. Pamatojoties uz informāciju, kas saņemta tieši no rūpniecības vai no valsts iestādēm, Komisija ir apzinājusi vairākas praktiskas problēmas, kas būtu jārisina, lai uzlabotu NNN zvejas regulas efektivitāti.

4. NNN ZVEJAS REGULA — NĀKAMIE SOĻI

5 gadus pēc īstenošanas sākuma NNN zvejas regula ir būtiski ietekmējusi zvejniecību visā pasaulē. Tā ir izveidojusi pastāvīgu mehānismu ES un trešo valstu sadarbībai. Tā ir sekmējusi dalībvalstu un trešo valstu gatavību uzlabot to starptautisko pienākumu izpildi, kas tām piekrīt karoga valsts, ostas valsts, piekrastes valsts vai tirgus valsts statusā. Dalībvalstis un trešās valstis tagad arī ir aptvērušas, ka ieguvums no NNN zvejas apkarošanas ir acīmredzams un palielina pašvaldības vai valsts budžeta ieņēmumus, no kuriem citādi iedzīvotos NNN zvejas piekopēji.

Savos dienestos Komisija turpinās uzlabot pašreizējās sistēmas un vienkāršot un modernizēt NNN zvejas regulas īstenošanu. Ir apzināti vairāki tehniski uzlabojumi, ko var ieviest uz regulas pašreizējās redakcijas pamata. Mērķis ir uzlabot pašreizējās sistēmas izmaksu lietderību, to vienkāršojot — pārejot no darba uz papīra uz darbu elektroniskā sistēmā. Tas uzlabos darījumu izsekojamību un aizsargās sistēmu no dokumentu viltošanas. Konkrēti, Komisija modernizēs nozvejas sertifikācijas sistēmu ar IT sistēmu un sadarbībā ar *EFCA* izveidos saskaņotu sistēmu informācijas apmaiņai un savstarpējai pārbaudei. Jaunā IT sistēma ļaus aizpildīt robus importa kontrolē un labāk uzraudzīt vienota nozvejas sertifikāta izmantošanu vairākiem sūtījumiem, tā novēršot NNN zvejas produktu legalizāciju. Riska analīzes saskaņošana ļaus ar mazākām izmaksām izkontrolēt nozvejas sertifikātus un dalībvalstu muitai samazinās administratīvo slogu. Šie uzlabojumi notiks 2015.–2016. gadā.

Ārējās attiecībās Komisija turpinās divpusēju sadarbību, dialogu un sarunas ar trešām valstīm tādās procedūrās kā nesadarbīgo valstu iepriekšēja apzināšana, identificēšana un iekļaušana sarakstā ar mērķi novērst konstatētās NNN zvejas izraisītās problēmas.

Komisija turpinās sniegt tehnisku un attīstības palīdzību trešām valstīm, lai tās atrisinātu savas problēmas ar NNN zveju. To var panākt ar trešo valstu pārvaldes iestāžu spēju veidošanas pasākumiem un ES attīstības palīdzības programmām, noskaidrojot trešo valstu vajadzības un piemērojot atbilstošas realizējamas programmas.

Komisija arī apsvērs, kādi vēl starptautiski pasākumi pret NNN zveju būtu veicami saistībā ar tās centieniem uzlabot pasaules okeāna pārvaldību.³¹

Nobeigumā jāpiezīmē, ka Komisija ir iesniegusi priekšlikumu par NNN zvejas regulas pieskaņošanu jaunajiem Līguma par Eiropas Savienības darbību³² noteikumiem. Tas gaida apstiprinājumu Eiropas Parlamentā un Padomē.

³¹ Sk. Eiropas Komisijas sabiedrisko apspriešanu par okeāna pārvaldību:

http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/ocean-governance/index_lv.htm.

³² Sk. Priekšlikums. EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA, ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1005/2008, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju, COM/2012/0332 final - 2012/0162 (COD), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52012PC0332&qid=1439200039646>.